

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת ל"ג בעומר תשפ"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף תל"ט

ועל פי דרכו יש לומר, דבאמת טענת המלאכים אינה טענה, דהא אמרו (סנהדרין צ.ג.) אמר רבי יוחנן גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת ע"ש. וכן אמרו במדרש תנחומא (ויקרא א) שגדולים הצדיקים יותר ממלאכי השרת, שמלאכי השרת אינן יכולין לשמוע קולו אלא עומדין ונבהלין, והצדיקים יכולים לשמוע קולו וכו' ע"כ. אם כן ישראל עדיפי ממלאכים, וראויים יותר מהם לקבל התורה. אך זה תלוי אם חשיבות של דבר נמדד לפי חיצוניותו או לפי פנימיותו (ובזה נכלל אם לפי המעשה החיצוניות או לפי המחשבה בפנימיותו). כי הן אמת בחיצוניות מלאכים גדולים מישראל, כי האדם קרוץ מחומר, וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה (בראשית ב-ז), ואדם יסודו מעפר וסופו לעפר, כי עפר אתה ואל עפר תשוב (שם ג-ט), ולעומת זה מלאכי אלקים הם רוחניים, מלאכי אש, ופותחים את פיהם בקדושה ובטהרה בשירה ובזמרה. אמנם בפנימיותם מעלת ישראל גדולה, שיש בכל אחד נשמה חלק אלוה-ממעל ממש, ככתוב ויפח באפיו נשמת חיים, הרי יש בתוכו כביכול חלק ה', וכמו שנאמר (דברים לב-ט) כי חלק ה' עמו, לא כן מלאכי אש אין בהם נשמה חלק אלוה-ממעל, אלא אור ה' השופע בהם להחיותן (עץ חיים שער הכלל פרק יג).

ועוד גם זאת, כי הן אמת שגוף עבודת המלאכים הם ברום המעלה, ואין דמיון לשירה של קרוץ מחומר לשירה של מלאכי מעלה. אמנם כאשר נסתכל בפנימיותם, איך אדם מגושם, אשר יצר לב האדם רע מנעוריו (בראשית ח-כא), ולבו בטבעו מלא תאוות גסות ופחיתות, ועם כל זה מתגבר עליהם ועובד את קונו, אין ערוך לעבודת המלאכים נגד עבודת בני אדם בעולם השפל, וגדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת.

בגמרא (שבת פח:) אמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו. אמר להן לקבל תורה בא. אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו (תהלים ח-ה), ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים (שם ח-ב). אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה החזיר להן תשובה וכו'. אמר לפניו, רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה, אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם וכו'. מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר (שם סח-ט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם ע"כ. ובסמיכת חכמים (הקדמה קמ.) כתוב בשם המקובלים, שמשה בשעת עלייתו זכה לנשמת רבי שמעון בן יוחאי, והרמז הוא שבית שבי, ששבה והשיג נשמת שבי, נוטריקון ש'מעון בין יוחאי ע"כ. וצריך ביאור הקשר של נשמת רבי שמעון שלקח משה רבינו אתו עמו, כדי להוריד התורה לישראל.

ובסמיכת חכמים שם כתב, דכשעלה משה למרום לקבל התורה, עלה למקום גבוה מאד עד לחדר ששמו 'מרום', שהלוחות היו טמונים שם, ואין רשות גם למלאכי השרת להכנס שם, כי אם הקב"ה לבדו. וכאשר ראו המלאכים את משה שרוצה ליכנס לאותה היכל, אמרו מה לילוד אשה בינינו, שילוד אשה בשר ודם יהיה גדול יותר ממלאכי השרת, שיוכל להכנס למקום שאין למלאכים רשות להכנס ע"ש.

ונראה דזה תלוי במחלוקת של רבי שמעון ורבי יהודה אי דבר שאין מתכוין מותר או אסור (שבת מא:), דרבי שמעון סבירא ליה דבר שאין מתכוין מותר, ורבי יהודה סבירא ליה דאסור. והיינו דדעת רבי יהודה, כיון דבפועל נעשה מלאכה בחיצוניות, לא איכפת לן במחשבתו בפנימיות שלא נתכוין לזה, ודבר שאין מתכוין אסור. ורבי שמעון סבירא ליה דאין אנו דנים המלאכה לפי המעשה בחיצוניותו שנעשה מלאכה, אלא לפי פנימיותו, ודבר שאין מתכוין מותר. ומצינו עוד יותר, בחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה (שם עג:), דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, דרבי יהודה מחייב (כשאינו מקלקל), ורבי שמעון פוטר, הגם שנעשה המלאכה בפועל בחיצוניותו בידיעתו, עם כל זה פטור, משום דבפנימיותו לא נתכוין לגופה של מלאכה. ואם כן לרבי שמעון דאזלינן בתר הפנימיות, מעלת בני ישראל עדיפי ממלאכי מרום, כי יש בתוכם חלק אלוה-ה ממעל ממש, שחסר להמלאכים. וגם בעצם עבודת קונם, כאשר מסתכלים במצבם בפנימיותם, העבודה שלהם חשובה יותר מעבודת המלאכים.

ולכן כאשר עלה משה למרום להוריד התורה, והשיג כי מלאכי השרת יטענו מה אנוש כי תזכרנו, תנה הודך על השמים, לקח אתו עמו את התנא רבי שמעון, אשר בתורתו נאמר דאזלינן בתר הפנימיות, ואין מתחשבים בהחיצוניות, שגם בעושה מלאכה בשבת פוטר אותו, כאשר אינו מתכוין או אינו מתכוין לגופה. ועלית למרום שבית שביי, ש'מעון ב'ן יוחאי, ובטענה זו הודו לו המלאכים, ולקחת מתנות באדם.

*

ובגמרא (שבת קנז.) אמרו, בכל השבת כולה הלכה כרבי שמעון, ופירושו הראשונים דלא רק לגבי איסור מוקצה דמיקל רבי שמעון, אלא בכל הלכות שבת הלכה כמותו (עיין רמב"ן ורשב"א שם). ויש להבין הטעם, הלא לפי הרוב אין הלכה כרבי שמעון בגמרא. ונראה דאיתא בסדר הדורות (ערך רבי שמעון בן יוחאי) בשם ספר ויקהל משה, דהא דעל פי רוב אין הלכה כרבי שמעון, לפי שאין העולם ראוי לכך בזמן הזה, אבל לעתיד יהיה הלכה כרבי שמעון ע"ש. וכן כתוב בתפארת שלמה (פ' שופטים ד"ה כי יפלא) דגודל מעלת רבי שמעון גבוה מאד, דבעולם הזה בעת כזאת אינו באפשר שתהיה הנהגת העולם כמותו, דאין העולם ראוי לסבול עוצם קדושתו של רבי שמעון בן יוחאי, אבל לעתיד כאשר יהיה מלאה הארץ דעה את ה', אזי באמת יהיה הלכה כמותו ע"כ.

ונראה דאיתא בזה"ק (ח"ג קמד:) רבי יהודה קרי ליה לרבי שמעון, שבת, דכולהו שיתא מיניה מתברכין, דכתיב (שמות כ"ג) שבת לה', קודש לה', מה שבת לה' קודש, אף רבי שמעון שבת לה' קודש ע"כ. וענינו כי שבת היא יומא דנשמתין (שם ח"ב רה:), ורבי שמעון זיכך גופו שהאיר בו קדושת נשמתו, שנהפך החומר לצורה, ורבי שמעון הוא כולו שבת, יומא דנשמתין. ועל כן בעולם הזה שהוא עולם בני אדם גופניים, אין הלכה כרבי שמעון, כי תורתו של רבי שמעון מעולם הנשמות, אשר בני אדם גופניים לא מסוגלים לזה, ולכן אין הלכה כרבי שמעון. אבל ביום השבת גופא, שהוא יומא דנשמתין לכל בני ישראל, יום שנשפע בו מיום שכולו שבת לעתיד, ואז תהא ההלכה בכל התורה כרבי שמעון, על כן בכל דיני השבת כולה הלכה כרבי שמעון, כי יום השבת מתאמת לרבי שמעון שהוא שבת דכולי שתא.

*

והנה יש לדקדק בטענת המלאכים שאמרו לפניו, חמודה גנוזה שגנוזה לך תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקשה ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו וכו'. ולכאורה הקדמה זו שהתורה נבראת כל כך שנה קודם בריאת העולם, לא נוגע לטענתם, כי גם אם התורה עלתה לפניו יתברך שמו אתמול, לא נתגרע טענתם, איך יתנו אותה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו. גם מה שהשיב להם משה, למצרים ירדתם, אב ואם יש לכם וכו', היא תשובה פשוטה, ואיך יתכן שהמלאכים לא הבינו זאת מעצמם.

גם מה שאמר משה להקב"ה, רבונו של עולם, תורה 'שאתה נותן לי' מה כתיב בה, יש בזה יתור לשון, והוי ליה לומר תורה מה כתיב בה. – גם לבאר הכתוב, ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם, ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם (שמות כד-יב), ולכאורה תיבת 'להורותם' מיותר, דהלא זהו פירושו של תורה ומצוה, שהתורה מורה לנו מה לעשות.

ונראה בהקדם עוד מימרא מהתנא רבי שמעון, דאיתא בגמרא (בבא בתרא טו.) על הפסוק (דברים לד-ה) וימת שם משה עבד ה', אפשר משה מת וכתב וימת שם משה (פירוש ובחייו גם כן לא כתבו שהרי עדיין חי הוא ואיך יכתוב וימת), אלא עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע, דברי רבי יהודה ואמרי לה רבי נחמיה. אמר לו רבי שמעון אפשר ספר תורה חסר אות אחת, וכתוב (שם לא-כו) לקוח את ספר התורה הזה, אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב,

מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע וכו' ע"כ. והנה ידוע כי אלו ואלו דברי אלקים חיים (עירובין יג.), וכאן פליגי אי משה כתבן או יהושע כתבן.

אך בענף יוסף הביא לפרש בשם הגר"א, דהנה לכאורה קשה, הלא כל התורה כולה היתה נכתבת אלפים שנה קודם בריאת העולם, ואז לא היה עדיין השמים והארץ וכל אשר בה, ודור המבול ודור הפלגה, ויציאת מצרים ודומיהם, ואיך נכתבו בתורה קודם שהיו בעולם. אמנם זה ידוע כי כל התורה שמותיו של הקב"ה (וזה"ק ח"ב פ"ז), והיינו על ידי צירופים של אותיות ותיבות, ולפני בריאת העולם היתה התורה אמון אצל הקב"ה על פי צירופים וסודות נעלמים, ולא היתה נקראת כמו עתה, רק על פי שמותיו של הקב"ה. ואחר שברא הקב"ה את העולם ונתן את התורה לישראל וסיבבן במצות הצריכין לעשות בגבולי מקום וזמן, כתב את התורה באר היטב איך לעשות כל המצות, וחלק כל התורה לתיבות ואותיות לגלות ולפרש את כל דברי התורה הזאת, וסודות התורה על פי צירופים ניתנה ליודעי חן, מה שאין מודיעין אלא לחכם ומבין מדעתו. (עיין ברמב"ן בהקדמתו על התורה).

ובה מבואר דברי רבי שמעון שהקשה איך אפשר להיות ספר תורה חסר אפילו אות אחת, וגם שלא להיות שקר ח"ו. ולכך אמר שעד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר וכותב, רצה לומר שאמר משה כל תיבה ותיבה כאשר היא כתובה בידינו בגילוי המצות. אבל מכאן ואילך לא היה יכול לכתוב בגילוי וימת שם משה, דמיחזי כשקרא, וגם לא היה יכול לגמור על ידי יהושע, כי אפשר ספר תורה חסר אות אחת. לכך הוא אומר שהיה כותב בדמע, והפירוש הוא מלשון מלאכתך ודמעך (שמות כב-כח), בלשון מדומע וערבוב אותיות, שהיה כותב מכאן ואילך על פי צירופי תיבות, והם שמותיו של הקב"ה, ולא היה נקרא כלל וימת שם משה, רק תיבות אחרות על פי סודות התורה, ולאחר מיתתו כתבן יהושע כפי שניתן לו רשות לגלות את התורה. ואם כן באמת כתבן משה ולא חסר אפילו אות אחת, אלא שמונה פסוקים אלו לא היה יכול לכתוב את הנגלה, וכתבו כפי הצירופים למעלה. וזהו בדמע, ויהושע כתבן כפי הנגלה ודפ"ח. [ובספר מחזה אברהם פרשת ברכה מביאו בשם הבעל שם טוב זי"ע].

והנה מלאכי השרת ראו את התורה כתובה למעלה באותיות של שמות קדושים, בפסוקים ותיבות אחרות ממה שניתנה לנו, ולזה התאוו כל כך לקבלה, כי אין למסור תורה קדושה ונשגבה בשמות של קדושה

לקרוצי חומר, והם ראויים יותר לקבלה. ולכן הקדימו לה, שהרי התורה שכתובה למעלה אין בה בראשית ברא אלקים את השמים וכו', כי הרי היא 'כתובה כבר תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם', ואם כן יש בתורה זו דברים שאין בהם קשר לבני אדם בעולם הגשמי שנברא הרבה שנים אחריה, אלא יש בהן סודות נעלות, ותנה הדרך על השמים. ועל זה שאל משה, רבונו של עולם תורה שאתה 'נותן לי' מה כתיב בה, איך יהיו צירופי האותיות כאשר אתה נותן אותם לי, ועל זה השיב לו ה', אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך וכו', ואם כן תורה זו שאני מקבל אין בה שום קשר הנוגע למלאכי מעלה. וזהו שדקדק ה' לומר למשה, ואתנה לך את לוחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי 'להורותם', כי למעלה יש לפני תורה אחרת של צירופי שמות, אבל לך אתן את אשר כתבתי 'להורותם', שנוגע לבני ישראל להורות להם חוקי ה' ומצותיו.

ואמר הכתוב, ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני, שני לוחות העדות (שמות לא-יח). וברש"י שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן ע"ש. וכן דרשו הכתוב תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב (דברים לג-ד), אל תקרי מורשה אלא מאורסה, וכל העוסק בתורה לפני עם הארץ, כאילו בא על ארוסתו בפניו (פסחים מט:). והיינו שהתורה הקדושה מאורסת לכנסת ישראל, ככלה לחתן.

ויש לומר דבאמת עדיין נשאר טענה להמלאכים בקבלת התורה, הן אמת שהתורה הכתובה לפנינו שנמסר למשה, אי אפשר למסור אותה להם, כי אין להם שייכות להתורה שלפנינו, אבל אכתי הם רוצים שימסור ה' להם התורה הכתובה למעלה, אש שחורה על גבי אש לבנה, לפי הצירופי שמות שיש למעלה. אמנם בהיות שהתורה היא ארוסה, והרי אמרו (קידושין ז.) איתתא לבי תרי לא חזיא, אם כן לא אפשר שתהא נתינת התורה גם להם, ובשביל שתורה צוה לנו משה מורשה, דהוי מאורסה, ולכן התורה היא מורשה רק לקהלת יעקב.

*

והנה התנא רבי שמעון, כל ימיו אשר חיה אות הקשת לא נהיה, כי הוא אות עולם היה (ירושלמי ברכות ב-ב). וצריך ביאור הרמז. וגם להבין עצם ענין הקשת, שאמר ה' אחר המבול, והיה בענני ענן על הארץ ונראתה הקשת (בראשית ט-י). וברש"י כשתעלה במחשבה לפני להביא חושך ואבדון לעולם וכו', כשתבוא מדת הדין לקטרג עליכם, אני רואה את האות ונזכר ע"כ.

ונראה דהנה החרב והקשת הם שני כלי מלחמה, אשר אין פעולתם שוה, שהחרב היא ללחום עם האויב פנים אל פנים מקרוב, ולא תועיל כלום בהיותו רחוק ממנו. ולעומת זה הקשת היא להלחם מרחוק, יורה חצים ויגיעו עד האויב, בהיותו הרחק כמטחוי קשת. ובתחלה משתמשים בקשת כדי לירות באויב מרחוק, ורק לאחר מכן, כאשר האויב מצליח להתקרב פנים אל פנים, משתמשין בחרב.

והנה כל אחד מישראל יש כנגדו אויב העומד לנגדו, הוא היצר הרע השוכן בקרבנו, אשר צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו (תהלים לז-לב), זה יצרו של אדם שמתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו (סוכה נב:), והאדם עומד בקשרי מלחמה עמו תמיד. והנה כאשר האדם עומד כבר קרוב אצל העבירה, וצריך להתגבר על יצרו, למלחמה זו משתמשים בחרב, כי האויב כבר עומד לנגדו פנים אל פנים. אבל עבודת האדם היא להשתמש בקשת, כמו היורדי מלחמה, שאינם ממתינים עד שיעמוד האויב נגדו, אלא משתמש בקשת שלא יוכל האויב להתקרב אצלו. וכמו כן יש להאדם לעשות לעצמו גדרים וסייגים להרחיק את העבירה שלא יגיע לידי נסיון. וכמאמרם (שבת יג.) לך לך אמרינן לנזירא, סחור סחור לכרמא לא תקרב, שזהו תעודת הקשת להרחיק את האויב בהיותו עדיין רחוק, שלא יוכל להתקרב אליו.

וזהו ענין הגדרים והסייגים שגדרו לנו חז"ל, לכל מצוה ומצוה עשו גדרים שלא יוכל להתקרב להעבירה, וכמו שנצטוינו ושמרתם את משמרת (ויקרא יח-ל), עשו משמרת למשמרת (יבמות כא.). וכאשר ניתנה תורה לישראל, היו הדורות ברום המעלה, ולא הוצרכו להרחקות וגדרים, כי גבורים ושליטים היו על יצרם, להשתמש בהחרב כאשר האויב יעמוד נגדו, לא כן דורות האחרונות החלושים, הוצרכו החכמים לעשות גדרים וסייגים על כל פרט שבתורה, להשתמש בקשת כאשר הנסיון עדיין רחוק מהאדם, שלא יוכלו להגיע אליו ולפגוע בהם.

ועל כן בעת שאין ישראל עושין רצונו של מקום, ונכשלים הם בחטא, עד שהדין היה נותן לפרוע מהם, מראה לנו הקב"ה אות הקשת, שסיבת החטאים הללו מפני שחסר אצלם הקשת, לעשות לעצמם גדרים וסייגים בהיותם עומדים עדיין רחוק מהחטא, שלא להתקרב להיות סמוך אצל האויב, אלא יורה בקשת להרחיקו שלא להתקרב אליו.

אמנם רבי שמעון בחייו האיר קדושתו על כל העולם, שלא הוצרכו לקשת, שגם כאשר היו עומדים סמוכים ונראים להחטא, היו גבורים ושליטים על עצמם, שלא לפגוע בו, וכל ימיו אשר חיה אות הקשת לא נהיה, אלא גם כאשר עמדו סמוך להחטא התגברו על עצמם, וחרב הוצאת מתערה שלפת נגד צורריך. נולכן מצינו בפטירתו של שאול ויהונתן, שאמר הכתוב (שמואל ב א-יח) ויקונן דוד את הקינה הזאת על שאול ועל יהונתן בנו, ויאמר ללמד בני יהודה קשת, הנה כתובה על ספר הישר [וברש"י מאחר שנפלו גבורי ישראל, צריכין בני יהודה ללמד מלחמה ולמשוך בקשת]. והיינו כי בימי שאול ויהונתן לא הוצרכו לקשת, כי צדקתם האירה על כל ישראל, אשר די להם בחרב, שיוכלו להתגבר על יצרם גם בהיותם סמוך להאויב, לא כן בהסתלקותם, יש ללמד בני יהודה קשת, לעשות גדרים וסייגים כשעומדים עדיין רחוק מהאויב, כי כוחנו חלושה עד מאד, וכאשר הנסיון כבר לפנינו, אין הכוחות חזקים להתאמץ כנגדה. ורימו הנה כתובה על ספר הישר, ראשי תיבות ר'בי ש'מעון י'וחאי, אשר כל ימיו אות הקשת לא נהיה, ובפטירתו הוצרכו להקשת.

וזהו שאמר הכתוב (תהלים קכז-ד) כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, כאשר עומדים בימי הנעורים, שיצרו של אדם בוער כאש, אז עבודתם היא להשתמש בחצים, לא להמתין עד שהאויב מתקרב, אלא כאשר עומד רחוק כמטחוי קשת יורה כנגדו בחצים שלא להתקרב, והיינו לעשות לעצמו גדרים וסייגים על כל דרכיו. ואמר, אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו [תיק החצים] מהם, והיינו שלא די במה שעושה גדרים מועטים, אלא יש למלאות אשפתו בחצים רבים, שיוכל להשתמש בהם ולגדור גדרים הרבה, ואז לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער, שיזכו להתעלות בתורה, ולהיות מהתלמידי חכמים שמנצחים זה את זה בהלכה, ונראים כאויבים זה לזה (קידושין ל:).

ויתן ה' שזכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, להתברך כולנו בכל משאלות לבנו, ויתקבלו המון התפלות שהתפללו בפניו ושלא בפניו לרחמים ולרצון, ונושע כולנו בבני חיי ומוזני, ולמלא כל משאלות לבנו לטובה. וזכותו תגן על כל יושבי הארץ, להנצל מכל פגע רע מהעומדים עלינו לכלותנו, ונוכה לביאת בן דוד בב"א.

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' נחמ"י כ"ץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוני בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' אברהם פריעדמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוני בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' איסר צינעלהיים הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוני בהולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' הערש יואל שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעוני בארוסי בנו למול טוב
--	---	---	---